

แผนปฏิบัติการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม
รองรับภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ

เทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

โทร. 073-264520

คำนำ

ภัยพิบัติโดยธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ขัดขวางทำลาย การพัฒนาอย่างยั่งยืนไม่แพ้ ภัยก่อการร้าย (terrorism) และภัยมลพิษ ต่าง ๆ การจัดการภัยพิบัติต่างๆแต่เดิมมักทำแต่เรื่องการแก้ไข ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย หรือการเร่งตอบสนอง (emergency response) เป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ผสมมาด้วย เช่น การช่วยเหลือขาดประสิทธิภาพ ของที่นำมาช่วยขาดคุณภาพก่อปัญหาใหม่ใหญ่หลวงได้ดังนั้นแนวคิดใหม่ในเรื่องการจัดการภัยพิบัติ จึงต้องการให้จัดตาม แนวคิดแก้และป้องกันปัญหาด้วยกันในลักษณะเป็นการบูรณาการองค์ประกอบปัจจัยแห่งการช่วยเหลือให้เป็นองค์รวม ร่วมมือกับแท้จริงมากขึ้น มีการวางแผนรองรับแต่ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัยขึ้น ได้แก่ กิจกรรมการป้องกันและบรรเทาล่วงหน้า (prevention&mitigation) ผสานไว้ในแผนพัฒนาอย่างยั่งยืนที่มี ทำไว้อยู่ทุกท้องถิ่น ตามด้วยแผนการเตรียมพร้อมเผชิญภัย (preparedness) และแผนจัดระบบเตือน ภัย (warning system) พร้อมการฝึกปฏิบัติการตามแผนเพื่อประเมินการรับมือเป็นระยะๆ มีการเตรียมจัดทำ แผนที่ความเสี่ยงให้รู้สภาพและจุดเสี่ยง และจุดปลอดภัย (rally point)เพื่ออพยพมาตั้งหลัก(evacuation) เมื่อภัย มาถึงจริง หลังจากนั้นจึงเป็นเรื่องเร่ง ตอบสนองช่วยเหลือ (emergency response) ซึ่งทำไปพร้อมกับการประเมิน สภาพปัญหาและความต้องการอย่างเร่งด่วน (rapid assessment) และ ระดมความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากส่วนที่ เตรียมไว้ไม่พอให้ทันกาลยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องปัจจัยดำรงชีวิตสำหรับผู้ประสบภัย บ้านพักชั่วคราว อาหาร เครื่อง นุ่งห่ม การรักษาพยาบาล น้ำดื่มสะอาด และการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ทุกกระยะแห่งการจัดการควรเชื่อมสัมพันธ์ เพื่อให้การฟื้นฟู(recovery / Rehabilitation) ดำเนินการสำเร็จรวดเร็ว กลับสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน(sustainable development) ตามเดิม

เทศบาลเมืองสะเตงนอก จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมรองรับภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในตำบลสะเตงนอกขึ้น

ส่วนที่ 1

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

1. ด้านกายภาพ

1.1 ที่ตั้งของหมู่บ้าน/ชุมชน/ตำบล เทศบาลเมืองสะเตงนอก มีพื้นที่รับผิดชอบ 34.78 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา อยู่ห่างจากอำเภอเมืองยะลาประมาณ 2 กิโลเมตร มีอาณาเขต ดังนี้

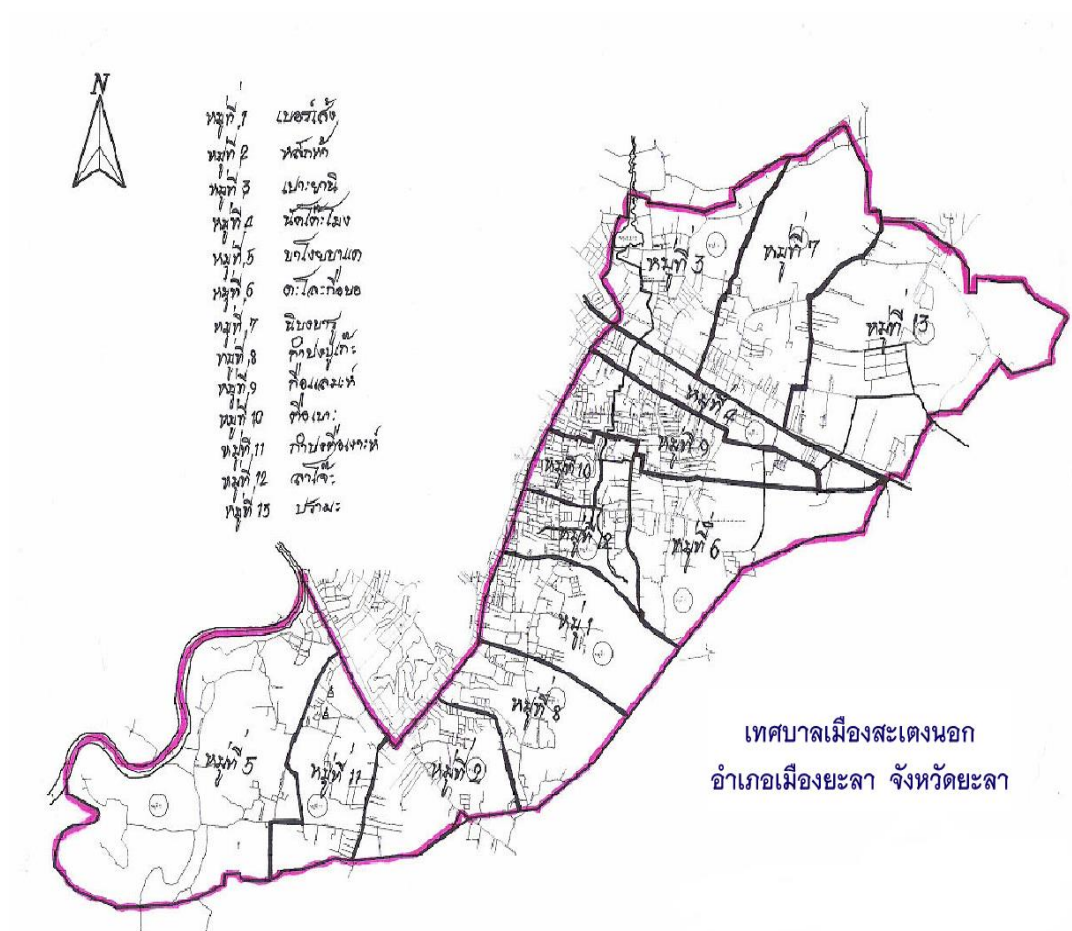
ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อบต.เขาตุม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	เทศบาลตำบลบุตีและอบต.บันนังสาด อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อบต.วังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	เทศบาลนครยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

จุดเริ่มต้นของการปกครองท้องถิ่นในตำบลสะเตงนอก เริ่มต้นตั้งแต่กระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศ กระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 จากเดิมเป็นสภาตำบล สะเตงนอกเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลสะเตงนอก เพื่อให้เกิดความเหมาะสมแก่การบริหารกิจการและการ ทำนุบำรุงท้องถิ่น ต่อมาได้ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลสะเตงนอก เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2550 ซึ่งตาม หลักภูมิศาสตร์ของตำบลสะเตงนอกซึ่งเป็นตำบลที่ติดกับเทศบาลนครยะลาทำให้สภาพบ้านเมืองเกิดการขยาย ตัวอย่างรวดเร็ว กระทรวงมหาดไทยเองก็เห็นถึงสภาพความเป็นไปของบ้านเมืองที่มีความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจและสังคมที่เพิ่มขึ้น สมควรเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลเมืองสะเตงนอก ดังนั้นในปี 2554 จึงได้ มีพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งเทศบาลเมืองสะเตงนอกขึ้นมา เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2554 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน และมีฐานะเป็นเทศบาลเมืองขนาดกลาง ครอบคลุมพื้นที่ทั้งตำบลสะเตงนอก มีเนื้อที่ประมาณ 34.78 ตาราง กิโลเมตร หมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสะเตงนอก มีทั้งหมดจำนวน 13 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่	1	บ้านเบอร์แล้ง
หมู่ที่	2	บ้านหลักห้า
หมู่ที่	3	บ้านเปะยานิ
หมู่ที่	4	บ้านนัตโตะโมง
หมู่ที่	5	บ้านบาโงยบาแด
หมู่ที่	6	บ้านตะล๊ะกือบอ
หมู่ที่	7	บ้านนิงบารู
หมู่ที่	8	บ้านกำปงบูเก๊ะ
หมู่ที่	9	บ้านกือแลมะห์
หมู่ที่	10	บ้านตือเบาะ

หมู่ที่	11	บ้านกำแพงต้อม
หมู่ที่	12	บ้านลาโจ๊ะ
หมู่ที่	13	บ้านปรางะ

แผนที่เทศบาลเมืองสะเตงนอก
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

2. สถานการณ์การเกิดภัย

๑. สถานการณ์/ความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เทศบาลเมืองสะเตงนอก

จากการวิเคราะห์สถานการณ์สาธารณภัยและการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย ภายใต้อาณาเขตข้อมูลสถานการณ์สาธารณภัย สถิติการเกิดภัย ความถี่การเกิดภัย และปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยงจากสาธารณภัย สามารถจัดลำดับความเสี่ยงจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้ ดังนี้

ตาราง : ตารางแสดงปัจจัย/สาเหตุที่ทำให้เกิดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ประเภทของภัย	ระดับความเสี่ยงภัย			ปัจจัย/สาเหตุ ที่ทำให้เกิดความเสี่ยงจากสาธารณภัย
	เสี่ยงสูง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงต่ำ	
อุทกภัย	หมู่ที่ ๓ หมู่ที่ ๔ หมู่ที่ ๕ หมู่ที่ ๖	หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๙ หมู่ที่ ๑๒	หมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๘ หมู่ที่ ๑๐ หมู่ที่ ๑๑ หมู่ที่ ๑๓	ความเปราะบาง - เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำหลายสาย พื้นที่เสี่ยงบางจุดไม่มีพนังหรือเขื่อนกันตลิ่ง โดยเฉพาะพื้นที่หมู่ที่ ๓ หมู่ที่ ๕ - ประชาชนส่วนใหญ่ปลูกบ้านพักอาศัยติดริมแม่น้ำโดยเฉพาะพื้นที่ หมู่ที่ ๓ หมู่ที่ ๕ ศักยภาพ - ขุดลอกแหล่งน้ำเป็นประจำทุกปี - ชุมชน/หมู่บ้าน มีการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นประจำ - สนับสนุนเครื่องมือให้มีมาตรฐานได้อย่างเพียงพอและรวดเร็ว
ภัยแล้ง	หมู่ที่ ๑๓	หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๕	หมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๓ หมู่ที่ ๔ หมู่ที่ ๖ หมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๘ หมู่ที่ ๙ หมู่ที่ ๑๐ หมู่ที่ ๑๑ หมู่ที่ ๑๒	ความเปราะบาง - พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางเกษตร เกษตรกรจึงมีความต้องการใช้น้ำในปริมาณมากพอสมควร - แหล่งกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตร รวมทั้งแม่น้ำลำคลองมีไม่เพียงพอ - ประชาชนบางครัวเรือนไม่มีน้ำสำรอง เช่น สระน้ำ ถังกักเก็บน้ำ ไม่มีบ่อบาดาล ศักยภาพ - มีสระน้ำ หรือแหล่งกักเก็บน้ำที่ดี - ขุดลอกแหล่งน้ำเดิมเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง

ประเภทของภัย	ระดับความเสี่ยงภัย			ปัจจัย/สาเหตุ ที่ทำให้เกิดความเสี่ยงจาก สาธารณภัย
	เสี่ยงสูง	เสี่ยง ปานกลาง	เสี่ยงต่ำ	
				- มีการรณรงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและขยายพื้นที่ป่า เช่น การปลูก ป่า
วาตภัย	หมู่ที่ ๓ หมู่ที่ ๖ หมู่ที่ ๑๓	หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๕ หมู่ที่ ๔	หมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๘ หมู่ที่ ๙ หมู่ที่ ๑๐ หมู่ที่ ๑๑ หมู่ที่ ๑๒	ความเปราะบาง - ลักษณะภูมิประเทศบริเวณที่เกิดภัย เนื่องจากประชาชนบางส่วนมีอาชีพทำ สวนยางพารา เวลาเกิดฝนตกหนักมักจะ เกิดลมกระโชกแรงตามมา ทำให้ต้น ยางพาราหรือไม้ยืนต้นอื่นล้มทับบ้านเรือน ของประชาชนทำให้ที่อยู่อาศัยได้รับความ เสียหาย โดยเฉพาะพื้นที่หมู่ที่ ๓ และหมู่ที่ ๖ และหมู่ที่ ๑๓ ส่วนพื้นที่ หมู่อื่น ๆ ก็ได้รับผลกระทบบ้างเนื่องจากบ้านพักที่อยู่ อาศัยไม่มีความแข็งแรง สภาพแวดล้อม ขาดการบำรุงดูแลรักษา ศักยภาพ ติดตามสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะ ช่วงฤดู มรสุม - จัดหลักสูตรอบรมบุคลากรที่เป็นกลุ่ม เป้าหมาย - มีการปรับปรุงและซ่อมแซมสิ่งปลูกสร้าง ต่าง ๆ ให้มีสภาพมั่นคงแข็งแรง สามารถ ทนต่อลมพายุได้
อัคคีภัย	หมู่ที่ ๑๐ หมู่ที่ ๔	หมู่ที่ ๖ หมู่ที่ ๓	หมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๕ หมู่ที่ ๖ หมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๘ หมู่ที่ ๙ หมู่ที่ ๑๑ หมู่ที่ ๑๒	ความเปราะบาง บริเวณที่เกิดอัคคีภัย เนื่องจากที่อยู่อาศัย ของประชาชนมีความหนาแน่น เป็นบ้านพักที่อยู่ติดต่อกัน - ประชาชนขาดความตระหนักในการดูแล ความปลอดภัยเรื่องการใช้ไฟฟ้า

ประเภทของภัย	ระดับความเสี่ยงภัย			ปัจจัย/สาเหตุ ที่ทำให้เกิดความเสี่ยงจาก สาธารณภัย
	เสี่ยงสูง	เสี่ยง ปานกลาง	เสี่ยงต่ำ	
			หมู่ที่ ๑๓	- ประชาชนไม่ทราบถึงแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้น ศักยภาพ - มีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องอัคคีภัย - มีการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านอัคคีภัยเป็นประจำ และให้ความรู้เกี่ยวกับอัคคีภัยแก่ประชาชน
สารเคมีและวัตถุอันตราย	หมู่ที่	หมู่ที่	หมู่ที่	ความล่อแหลม..... ความเปราะบาง..... ศักยภาพ.....
ฯลฯ				

จากการวิเคราะห์สถานการณ์สาธารณภัยและการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย ภายใต้ฐานข้อมูลสถานการณ์สาธารณภัย สถิติการเกิดภัย ความถี่การเกิดภัย และปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยงจากสาธารณภัย สามารถจัดลำดับความเสี่ยงจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้ ดังนี้

ตาราง : ลำดับความเสี่ยงภัยของ เทศบาลเมืองสะเตงนอก

ภัยที่เกิดจากธรรมชาติ	ภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์
๑. อุทกภัย	๑. อัคคีภัย
๒. วาตภัย	๒. อุบัติเหตุทางถนน
๓. ภัยแล้ง	

ส่วนที่ 2

แนวทางจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในภาวะภัยพิบัติของเทศบาลเมืองสะเตงนอก

1. จัดการด้านทรัพยากรกลุ่มช่วยเหลือ

- หน่วยงานต่าง ๆ
- อาสาสมัคร
- เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น
- มูลนิธิต่าง ๆ โดยระบุ ชื่อ-ที่อยู่-โทรศัพท์-ช่องทางติดต่อกันอย่างชัดเจน
- กองอำนวยการของฝ่ายช่วยเหลือต่าง ๆ
- ประสานงานระหว่างกองอำนวยการ
- มีลำดับ-เชื่อมโยงระหว่างผู้อำนวยการและประสานงานอย่างมีแผนเพื่อจัดความสับสน
- ตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อมในภาวะฉุกเฉิน 24 ชั่วโมง เพื่อให้คำปรึกษาแก่

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและประชาชน

2. ประเมินความต้องการช่วยเหลือเฉพาะหน้า และบริการสาธารณะที่ถูกทำลาย เพื่อทราบถึงขนาดความต้องการ

3. จัดสรรทรัพยากรและบริการช่วยเหลือ

3.1 น้ำดื่มสะอาด

- ระยะแรกต้องการใช้น้ำดื่มที่มั่นใจว่าสะอาด คือ น้ำดื่มบรรจุขวด ขนาดที่สะดวกเหมาะแก่การใช้ดื่ม ขวด เล็กหรือถ้วยจำนวนมาก

- หน่วยการจ่ายน้ำที่สะอาดแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้มาช่วยเหลือควรอยู่นอกพื้นที่แต่ไม่ห่างจนเกินไป โดยมีพาหนะเช่น รถบรรทุกหรือปิคอัพ สามารถวิ่งระยะทางใกล้เข้าบริการพื้นที่ข้างเคียงเหมาะ จะเป็นกองอำนวยการจัดจ่ายน้ำที่สะอาด หน่วยราชการที่มีรถบรรทุกน้ำ เตรียมพร้อมเสมอเหมือนกรณี เพลิงไหม้

3.2 น้ำใช้เพื่อความสะดวก

- ใช้รถบรรทุกน้ำประปาจากอำเภอข้างเคียง หรือหมู่บ้านข้างเคียงเข้าช่วยเหลือ โดยมีผู้อำนวยการขน น้ำสะอาดที่คอยเช็คเรื่องความสะดวกและปลอดภัย คือ ต้องประกันได้ว่า น้ำจากแหล่งน้ำสะอาดมาบริการ

- เน้นว่าให้มีน้ำเพื่อความสะดวกให้พอเพียงเพราะจะช่วยป้องกันการเกิดโรคติดต่อทางเดินอาหาร และ ให้สุขศึกษาแก่ประชาชน เรื่อง การล้างมือให้สะอาดและชำระล้างสิ่งของ ภาชนะบรรจุอาหาร จาน ชาม เป็นต้น ให้สะอาด

3.3 อาหาร

- ระยะแรกควรเน้นเรื่องอาหารกระป๋องที่ปลอดภัยเท่านั้น เพื่อตัดปัญหาการปรุงซึ่งอาจมีการปนเปื้อน ไม่ สะอาด จากคนปรุงและอุปกรณ์ภาชนะ

- ระยะถัดไปหลังจากที่ผู้ประสบภัยกลับสู่ที่อยู่อาศัย หรือมีการปรุงอาหารบริโภคกัน ไม่ว่าจะปรุงเพื่อบริโภคกับคน กลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ ต้องใช้สุขศึกษา เรื่อง ความสะดวกคือ ใช้น้ำสะอาด ล้างภาชนะ

- คนสะอาด ล้างมือ
- ปรุงสะอาด สุกทั่วถึงสำคัญมาก

- เก็บสะอาด ป้องกันแมลง สัตว์นำโรค
- กินให้หมด คือ จะได้หมดปัญหาเรื่อง เก็บอาหารไว้กิน ถ้าเก็บควรเลือกชนิดอาหารที่ไม่เสี่ยงต่อการบูด
- สภาพแวดล้อมบริเวณปรุงให้สะอาดให้มีภาชนะรองรับขยะ เศษอาหาร และมีฝาปิด หรือถุงขยะมัดปากถุง

3.4 ส้วมสะอาด

วิธีการจัดการให้ถ่ายในส้วมป้องกันการแพร่กระจายโรค ซึ่งต้องระวังการแพร่กระจายจากการทิ้งสิ่งขำระ หลังใช้ส้วม หรือ ถ้าใช้น้ำชำระก็ต้องมีน้ำล้างมือ รักษาความสะอาด ข้อนี้สำคัญต่อ การป้องกันโรคติดต่อทางเดินอาหารมาก

3.5 ขยะมูลฝอย

ของเสียในพื้นที่หลังน้ำท่วมลด ย่อมมีของเสียที่มาจากน้ำขึ้นมานบนกด้วยและของเสียจากบ้าน จึงซึ่งอาจเป็นทั้งเชื้อโรค และสารพิษต่าง ๆ รวมทั้งของมีคมต่าง ๆ ที่เมื่อบาดเป็นแผลแล้วจะเกิดติดเชื้อทางแผลได้

วิธีการจัดการควรแยกบริเวณปนเปื้อนเป็นโซน ๆ และกันไม่ให้ประชาชนเข้าค้นหาสิ่งของแต่ถ้าจำเป็นเป็นควรใส่ถุงมือ และสวมชุดป้องกันใส่รองเท้าบูท หรือหาทางป้องกันการเกิดบาดแผลหรือการสัมผัสกับขยะด้วย

- ทีมอาสาสมัครเก็บกวาดขยะมูลฝอยสวมชุดป้องกันครบถ้วน
- ที่รองรับมูลฝอยเพื่อเก็บขน เป็นไปตามมาตรฐานปฏิบัติงานปกติทางเทศบาล
- ควรหลีกเลี่ยงการกองสุมขยะแล้วเผาในที่กลางแจ้ง ถ้าจำเป็นต้องมีผู้ดูแลใกล้ชิดป้องกันเพลิงไหม้เป็นปัญหาใหญ่ ถัดไปอีก

3.6 การควบคุมป้องกันแมลงสัตว์แทะ และสัตว์ร้ายเนื่องจากผ่านน้ำท่วม

การมีน้ำท่วมหลายวันอาจมีน้ำขังหลายบริเวณ ยุงจะชุม อาจนำโรคไข้เลือดออก ดังนั้นการนอนในมุ้งหรือบริเวณที่ป้องกันยุง ได้จะช่วยป้องกันโรคที่นำโดยยุงได้ กลิ่นโอให้เกิดการแพ้ หรือเป็นพิษขึ้นได้

- ถึงขยะ เศษอาหารต้องมิดชิดไม่เช่นนั้นจะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ หรือชักนำมาซึ่งแมลง และสัตว์ อื่นๆ

แมลงวันจะชุกชุมมากภายใน 2 สัปดาห์ ควรรีบป้องกันและกำจัดที่แหล่งกำเนิด

แนวทางการป้องกันด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมรองรับภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ

ก่อนเกิดเหตุ

1. จัดโครงสร้างการทำงานตามลักษณะงาน (War room/ทีมปฏิบัติงาน)
2. สรรวจวัสดุอุปกรณ์ สารเคมี ชุดตรวจ และเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อเผยแพร่ ที่จำเป็นต้อง ใช้ในภาวะฉุกเฉิน
3. จัดเตรียม/ทำ/ผลิต วัสดุอุปกรณ์ สารเคมี ชุดตรวจ และเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อเผยแพร่
4. ซ้อมแผนปฏิบัติงานบนโต๊ะ และซ้อมแผนปฏิบัติงานจริง (สถานการณ์สมมติ)
5. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และแนวทางการป้องกันหากเกิดเหตุ

ขณะเกิดเหตุ

ระยะแรก (หลังเกิดเหตุ 24-48 ชม.)

1. จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติงานฉุกเฉิน และประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ
2. ประเมินสถานการณ์จากข้อมูลจากพื้นที่เกิดเหตุ และข้อมูลจากหน่วยงานอื่น
3. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สารเคมี ชุดตรวจและเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อเผยแพร่ที่จำเป็น
4. เตรียมทีมปฏิบัติงานในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน

5. ร่วมประชุม war room และจัดทำแผนปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ

ระยะกลาง (หลังเกิดเหตุ 48 ชม.-เหตุยุติ)

1. ติดตาม ประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และให้การสนับสนุนด้านวิชาการ และสิ่ง สนับสนุนอื่นๆ
2. ทีมปฏิบัติงานลงพื้นที่ และร่วมปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่นๆ

- การจัดการด้านสุขลักษณะอาหารและน้ำ
- การเฝ้าระวังความปลอดภัยของอาหารและน้ำ
- การให้ความรู้แก่ประชาชน ภาควิชาการ
- การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์

3 ประเมินสถานการณ์ในพื้นที่ประสบภัย และจุดพักพิงผู้ประสบภัยชั่วคราวเพื่อ ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

4 จัดทำรายงานการปฏิบัติงานประจำวัน และรายงานให้ war room และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

กรณีมีจุดอพยพ/ศูนย์พักพิงชั่วคราว

1. สํารวจสภาพด้านสุขาภิบาลอาหารของสถานเตรียมปรุงอาหาร แต่ละจุด ตาม ข้อกำหนดมาตรฐานด้านสุขาภิบาลอาหาร

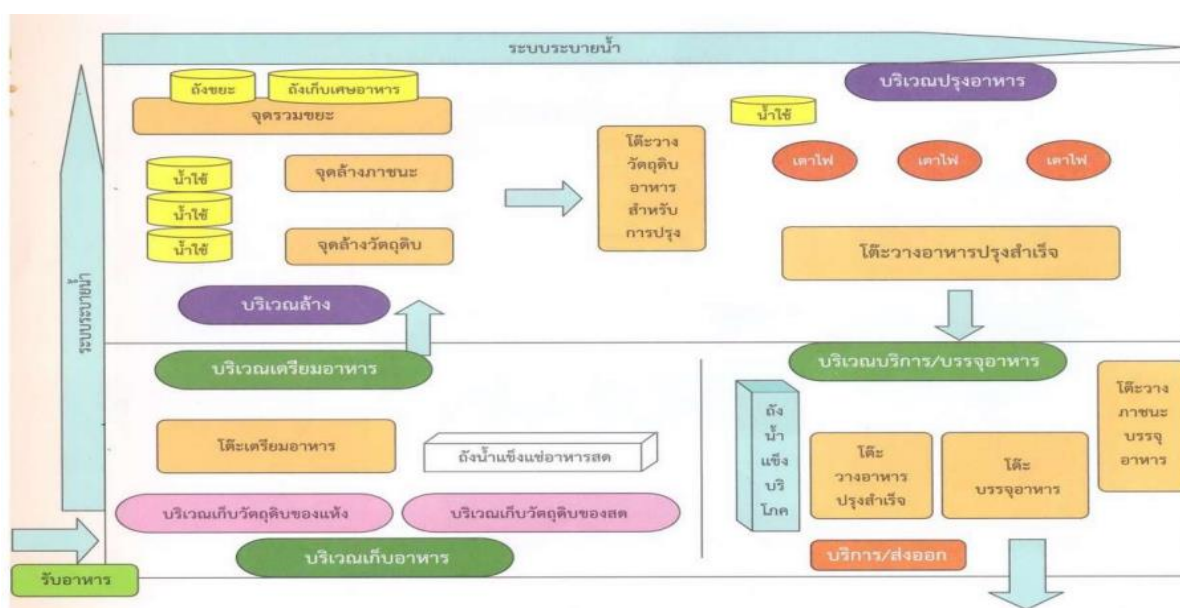
2. ให้คำแนะนำ ผู้เตรียม ปรุง ประกอบอาหาร และปรับปรุงสภาพ/บริเวณที่เตรียม ปรุง อาหาร ให้ถูกสุขลักษณะ และร่วมในการแก้ไขปัญหา

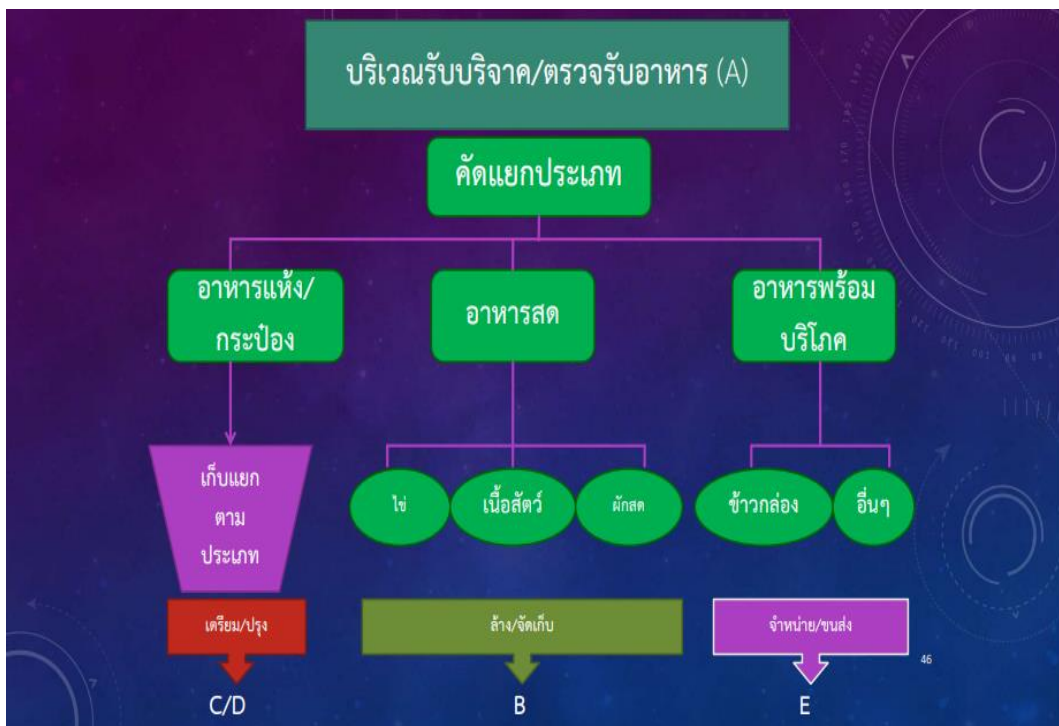
3. จัดสิ่งสนับสนุน เช่น ผ้ากันเปื้อน น้ำยาล้างจาน สบู่ล้างมือ เจลทำความสะอาดมือ ถุงมือพลาสติก เป็นต้น

4. เฝ้าระวังความปลอดภัยของอาหารและน้ำ ภาชนะ อุปกรณ์ และมือผู้สัมผัสอาหาร โดยใช้ชุดตรวจสอบภาคสนาม

5. วิเคราะห์หาจุดเสี่ยงที่ทำให้เกิดการปนเปื้อนของอาหารและน้ำ

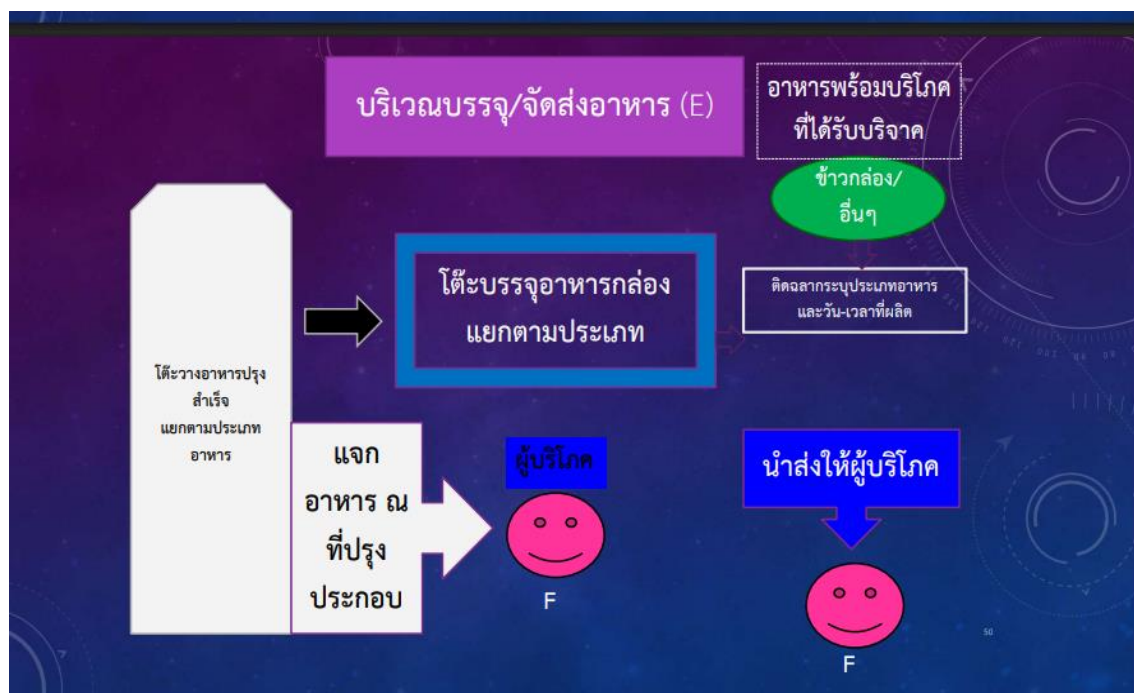
6. หากพบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น พบแมลงวันจำนวนมาก มีขยะตกค้าง น้ำ ใช้ไม่เพียงพอ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรณีไม่มีจุดอพยพ/ศูนย์พักพิงชั่วคราว

1. หาข้อมูล จำนวน ที่ตั้งของสถานที่เตรียม ประง ประกอบอาหาร (ข้าวกล่อง) สำหรับผู้ประสบภัย
2. ตรวจสอบสภาพสถานที่เตรียม ประง ประกอบอาหาร และให้คำแนะนำในการปรับปรุงสถานที่ให้ถูกสุขลักษณะ
3. ให้ความรู้ประชาชน และผู้เตรียม ประง ประกอบอาหารด้านสุขาภิบาลส่วนบุคคล และการสุขาภิบาล อาหาร พร้อมมอบสิ่งสนับสนุน
4. เฝ้าระวังความปลอดภัยของอาหารและน้ำ ภาชนะ อุปกรณ์ และมือผู้สัมผัสอาหาร โดยใช้ชุดตรวจสอบภาคสนาม

หลังเหตุฉุกเฉินยุติ

1. การฟื้นฟูสภาพ
จัดทำแผนฟื้นฟูและแผนปฏิบัติงานด้านสุขาภิบาลอาหารและน้ำ จัดทีมปฏิบัติงานลงพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการดำเนินงานของท้องถิ่น การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและผู้บริโภค
2. การเฝ้าระวังและแนวทางการปฏิบัติงานสุขาภิบาลอาหารและน้ำ
  - น้ำสะอาด
  - สุขาภิบาลอาหาร
3. การประเมินผลการดำเนินงานและบทเรียนที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน

การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำสะอาด

1. ตรวจสอบโครงสร้างของระบบน้ำดื่มให้ถูกหลักสุขาภิบาล ได้แก่ แหล่งน้ำดื่ม ระบบจ่ายน้ำ ที่เก็บกักน้ำดื่ม ภาชนะสำหรับตักน้ำ เป็นต้น
2. วางแผนการซ่อมแซมและฟื้นฟู ระบบประปาที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย จนสามารถ ผลิตน้ำประปาให้บริการแก่ประชาชน
3. การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคและอุปโภค โดยการตรวจปริมาณคลอรีนอิสระคงเหลือใน น้ำ (อ.31) และตรวจสอบการปนเปื้อนของเชื้อแบคทีเรีย (อ.11)

การเฝ้าระวังทางสุขาภิบาลอาหาร

1. ตรวจสอบแหล่งจำหน่ายอาหาร ตลาดสดประเภทที่ 1 ตลาดนัด
2. ล้างตลาดตามหลักสุขาภิบาล
3. ดำเนินการเฝ้าระวังด้านสุขาภิบาลอาหาร โดยสุ่มเก็บตัวอย่างอาหารปรุงสำเร็จ อาหารถุง ตรวจสอบโดยใช้ชุดทดสอบภาคสนาม (SI-2)
4. ให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการค้าอาหาร และเครือข่ายเฝ้าระวัง เช่น อสม. เป็นต้น
5. ให้ความรู้แก่ประชาชนในการเลือกบริโภคอาหาร และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคในการรับประทานอาหารปรุงสุกร้อน การใช้ช้อนกลาง และการล้างมือก่อนรับประทานอาหาร

การรับมือก่อนภัยเกิด

การรับมือขณะเกิดภัย

การรับมือหลังเกิดภัย

